

מסביב לפרשה

וזאת הברכה: מעמד שמונה פסוקים אחרונים

שבתורה

הרב יואב פלדמן

דברים פרק לד

וּמִשָּׁה בֶן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמָתוֹ לֹא כָהֲתָה עֵינָו וְלֹא נָס לַחֹה:

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף ל עמוד א

אמר רבי יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב: שמנה פסוקים שבתורה, יחיד קורא אותן בבהכ"נ. כמאן? דלא כר"ש; דתניא: וימת שם משה עבד יי'. אפשר משה חי וכתב וימת שם משה? אלא עד כאן כתב משה, מכאן ואילך כתב יהושע בן נון, דברי רבי יהודה, ואמרי לה רבי נחמיה; אמר לו ר"ש: אפשר ס"ת חסר אות אחת? וכתבי: לקוח את ספר התורה הזו ושמתם אותו וגו'! אלא, עד כאן הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב ואומר, מכאן ואילך הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב בדמע, כמה שנאמר להלן: ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו; לימא, דלא כר"ש! אפי' תימא ר"ש, הואיל ואישתני אישתני.

רש"י מסכת מנחות דף ל עמוד א

יחיד קורא אותן - אדם אחד קוראן ואין מפסיק בינתיים כדי לעמוד אחר ולקרות.

תוספות מסכת מנחות דף ל עמוד א

שמנה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן - ה"ר משולם היה מפרש למעוטי שלא יקרא ש"צ עמו וקשה לר"ת דבימי החכמים לא היה רגילות שיסייע שליח ציבור לקורא בתורה כדמוכח בפ' שני דמגילה (דף כא: ושם) דאמרין קראוה שנים יצאו משא"כ בתורה אלא כן עיקר כמו שפירש בקונטרס לאפוקי שלא יקראו זה אחר זה אותם ח' פסוקין כגון זה ד' וזה ד'

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף טו עמוד א

שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם. כלומר הקורא פסוקים שלפניהם אינו רשאי לגמור עד סוף התורה שנמצא קורא מה שכתב משה עם מה שכתב יהושע אלא מפסיק ועולה אחר וקורא פסוקים אלו בפני עצמם כדי שיהא ניכר שלא כתבן משה אלא יהושע. פירוש אחר יחיד קורא אותם כלומר ואינו רשאי להפסיק בהם כדי שלא יהא ניכר שיהושע הוא כתבן. הר"ן מיגש ז"ל.

הלכות קטנות למרדכי (מנחות) פרק הקומץ רבה רמז תתקנה

ואני שמעתי יחיד ת"ח כדאמרי' לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה והיה מנהגן לקרות הגדול קודם ואח"כ הקטן ממנו כדאמרי' פרק הניזקין ואחריהם מי כו'

רש"ש מסכת מגילה דף כא עמוד ב

כו'. ולע"ד יל"פ ע"פ מה שפסק השו"ע או"ח סימן רפ"ב ס"ב דמותר לקרות עולים הרבה אף על פי שקורא זה מה שקרא זה כו'. וכן אנו נוהגין בש"ת כמש"כ הרמ"א שם ובסימן תרס"ט. אבל ח' פסוקים אלו יחיד קוראן ולא יחזור שני לקרותם עוד הפעם וכמו שאנו נוהגים:

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג

שמונה פסוקים שבסוף התורה מותר לקרות אותם בבית הכנסת בפחות מעשרה, אף על פי שהכל תורה היא ומשה מפי הגבורה אמרם הואיל ומשמען שהם אחר מיתת משה הרי נשתנו ולפיכך מותר ליחיד לקרות אותן. +/השגת הראב"ד/ שמנה פסוקים שבסוף התורה כו' עד מותר ליחיד לקרותן. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ לא שמענו דבר זה מעולם ומה שאמרו יחיד קורא אותן לומר שאינו מפסיק בהן והכי איתא בירושלמי במגלה, ובמקומות הללו נהגו שהעולים לקרות בתורה הוא לבדו קורא ואין החזן קורא עמו, ומה שכתב הוא ענין זרות הוא מאד והצבור היכן הלכו עכ"ל.

כסף משנה הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג הלכה ו

ומ"ש שהוא ענין זרות י"ל דמשכחת לה שהיו עשרה בבית הכנסת ויצא אחד מהם או שלא היו בבית הכנסת אלא ט':

שו"ת בצל החכמה חלק ו הקדמה

והנלענ"ד לבאר בס"ד עפ"י מה דאיתא במס' בבא בתרא (ט"ו א) בביאור הקרא, וימת שם משה עבד ה' אפשר משה מת וכתב וימת שם משה, אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר"י וכו' אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר

דף מקורות

אות אחת וכתוב לקוח את ספר התורה הזה אלא עד כאן הקדוש ברוך הוא אומר ומשה אומר וכותב מכאן ואילך הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב בדמע, ע"כ. ויש לעיין לר"ש מה בכך שמשה כותב בדמע, אכתי תקשה ממנפ"ש, אם היה משה מת כדכתיב וימת שם משה וגו' תקשה, אפשר משה מת וכתב וימת שם משה. ואם היה באמת חי וכתב בדמע אכתי תקשה, איך כתב וימת שם משה מאחר והיה עדיין חי. ובאמת במס' מנחות (ל א) כך היא הגירסא בברייתא, אפשר משה חי וכתב וימת שם משה. ועיין אגדות מהרש"א ב"ב שם.

וראיתי בפ"י ענף יוסף על העין יעקב (ב"ב שם) שכתב בשם הגר"א ז"ל, כי התוה"ק כולה היתה כתובה אלפים שנה קודם בריאת העולם ואז לא היה עדיין לא שמים וארץ, לא דור המבול ולא דור הפלגה ולא יציאת מצרים, ואיך נכתבו כל הדברים האלה בתורה קודם שהיו בעולם. אמנם ידוע כי כל התורה שמותיו של הקדוש ברוך הוא והיינו על ידי צירופים של אותיות ותיבות. וקודם בריאת העולם היתה התורה נקראת עפ"י צירופים וסודות נעלמים בדרך אחרת לא כמו שהיא נקראת עתה. רק אחר בריאת העולם כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל כתב את התורה על ידי צירוף אותן האותיות שהיו כתובין בה בתחילה בצורה שמבארות בה באר היטב המצות שעלינו לקיים וסודות התורה על פי צירופים ניתנה ליודעי חן. וזש"א ר"ש בברייתא הנ"ל, עד כאן הקדוש ברוך הוא אומר ומשה אומר וכותב, ר"ל שמשה חזר ואמר כל תיבה ותיבה שאמר לו ה' והיא כאשר היא כתובה לפנינו בגילוי המצות, אבל מכאן ואילך לא היה יכול לכתוב וימת שם משה דמחזי כשיקרא. ומכל מקום כדי שלא תהא הס"ת חסירה אות אחת היה משה כותב כל אותן האותיות הכלולים בפסוקים מן וימת שם משה עבד ה' עד לעיני כל ישראל "בדמע" ר"ל בערוב האותיות לשון מלאכתך ודמעך, שהיה כותב וצירף האותיות לתיבות אחרות ולא היה נקרא כלל כפי שהוא לפנינו וימת שם משה רק תיבות אחרות בצירוף שמותיו ית"ש עפ"י סודות התורה. ולאחר מיתת משה סידרן יהושע לאותן אותיות כפי שניתן לו רשות לגלות את התורה וכפי שהן כתובות לפנינו, וימת שם משה וגו', ע"כ ע"ש דפח"ח. - (בספר פתגמין קדישין, בתחילתו (אות ה') מבואר קרוב לפירוש זה בשם אור עולם הבעש"ט ז"ע ועכ"י ע"ש).

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכח סעיף ז

ח' פסוקים אחרונים שבתורה, אין מפסיקין בהם אלא יחיד קורא את כולם.

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכח סעיף ז

(כא) אין מפסיקין בהם - לחלקן לשני קרואים והטעם דיש בהן שינוי משאר ס"ת דיהושע כתבן ואפילו למ"ד דמשה כתבן בדמע הואיל שיש שינוי בהן שנכתבו בדמע נשתנו שלא לחלקן כשאר ס"ת. כתב בספר צרור המור מ"ב מסעות שבפרשת אלה מסעי אין להפסיק בהם שהם כנגד שם מ"ב [מ"א]:

תשובות והנהגות כרך ב סימן שיח

(ב) נלע"ד פשוט דעיקר מעלת חתן תורה, עד שלכמה פוסקים מדינא דגמרא ראו רק ל"יחיד" דהיינו ת"ח לגמור, היינו אם קורא גם כן בתורה עד הסוף, אבל מה שנהגו שרק קורין אותו לחתן תורה ומברך, אבל לא קורא בתורה כלל, רק הבעל קריאה, אין בזה מעלת חתן תורה כ"כ עד שצריך חשוב דוקא, וכן מתבאר ברמ"א שם (תרס"ט) שמביא שנהגו שאפילו קטן מסיים תורה (צ"ע שנהגו אז כן), והרמ"א מפרש הטעם כיון שהחזן קורא אין לחשוש, והיינו כמשנ"ת כיון שבלאו הכי אין בזה עיקר מעלת חתן תורה שאינו קורא בעצמו כבעל קורא, דעיקר המעלה לסיים היינו כשנהגו שהמברך קורא גם כן להוציא הציבור אבל לדין חסר לו בעיקר המעלה דחתן תורה.

וראו לחתן תורה ללמוד הקריאה בנגינות - טעמיה ולקרוא שאז זוכה לסיים התורה כהלכתה והשכר רב מאד, שבברכות לבד אף שמעולה, אין בזה כ"כ ממעלת חתן תורה וכמ"ש, (ועיין בשו"ע סימן קמ"ב סעיף ב' שמבואר שנגינות טעמים בקריאת התורה לא מעכב, אבל בהגר"א שם סק"א משמע שמעכב, וגם למחבר יש לומר שבלי טעמים ביטל המצוה כהלכתה, רק ס"ל שעדיף לקרוא בלי טעמים אף שאין יוצאין המצוה כראוי מאשר לא לקרות כלל).